बन्धुः श्रुतबन्धुर्विप्रबन्धुर्गौपायनाः, ६ अगस्त्यस्वसा एषां माता ऋषिका। १-४, ६ असमातिः, ५ इन्द्रः, ७-११ जीवः, १२ हस्तः । अनुष्टुप्, १-५ गायत्री, ८-९ पंक्तिः

आ जनं त्वेषसंदृशं माहीनानामुपस्तुतम्। अगन्म बिभ्रतो नमः॥ १०.०६०.०१

त्वेषसंदृशम्- दीप्तदर्शनम्। माहीनानाम्- महताम्। उपस्तुतम्- उपगतस्तुतिम्। जनम्। नमः- नमस्कारम्। बिभ्रतः- धारयन्तः। आ- आभिमुख्येन। अगन्म- वयमागताः ॥१॥

असमातिं नितोशनं त्वेषं नियायिनं रथम्। भजेरथस्य सत्पतिम्॥ १०.०६०.०२

असमातिम्- असमम्। नितोशनम्- रिपुहन्तारम्। त्वेषम्- दीप्तम्। नियायिनम्- नियन्तारम्। रथम्। भजेरथस्य- रथे भजनं यस्य स भजेरथः। भजशब्दस्य पूर्वनिपातः। रथभजनशीलस्येति वा। भजने रमत इति वा भजेरथः। ऋतेकर्ममिति श्रुतिर्यथा। रम धातोः क्वथन् प्रत्यये औणादिको रथ इति भवति। ऋतप्रतीको रथो यज्ञप्रतीको वा। सत्पतिम्- सतः पालकम् ॥२॥

यो जनान्महिषाँ इवातितस्थौ पवीरवान्। उतापवीरवान्युधा॥ १०.०६०.०३

यः। पवीरवान्- सायुधः। अपवीरवान्- निरायुधो वा। युधा- युद्धेन। महिषान् इव- महामृगानिव। जनान्- रिपून्। अतितस्थौ ॥३॥

यस्येक्ष्वाकुरुप व्रते रेवान्मराय्येधते। दिवीव पञ्च कृष्टयः॥ १०.०६०.०४

यस्य। इक्ष्वाकुः- प्रजाभीष्टकृद्राजा। इष्यतेऽभिलष्यतेऽसौ इति इक्षुः। इक्षुमाकरोतीति इक्ष्वाकुः। रेवान्- सम्पद्वान् सन्। मरायी- दुष्टमारकः सन्। उप व्रते- धर्मे। एधते- वर्धते। दिवीव- स्वर्गे इवात्रापि। पञ्च कृष्टयः सुखं प्राप्नुवन्ति ॥४॥

इन्द्र क्षत्रासमातिषु रथप्रोष्ठेषु धारय। दिवीव सूर्यं दृशे॥ १०.०६०.०५

इन्द्र- परमेश्वर। दृशे- अस्माकं दर्शनाय। दिवि- नभसि। सूर्यमिव। असमातिषु- असमेषु। रथप्रोष्ठेषु- रथोपवेशस्थानेषु। क्षत्रा- क्षत्रम्। धारय। ॥५॥

अगस्त्यस्य नद्यः सप्तीं युनक्षि रोहिता।

Dr. Rangaji

WEBOLIM

पणीन्न्यक्रमीरभि विश्वान्राजन्नराधसः॥ १०.०६०.०६

अगस्त्यस्य- अगोपलक्षितजडस्तम्भकस्योपासकस्य। नद्र्यः- नन्दयितृभ्यः। सप्ती- सरणशीलौ। रोहिता- रोचमानावश्वौ प्राणप्रतीकौ। युनक्षि- योजय। राजन्। अराधसः- अदातॄन्। पणीन्- वाणिज्यैकलक्ष्यान् लोभिनः। विश्वान्- सर्वान्। नि- नितराम्। अभि अक्रमीः- अभिभव ॥६॥

अयं मातायं पितायं जीवातुरागमत्। इदं तव प्रसर्पणं सुबन्धवेहि निरिहि॥ १०.०६०.०७

सुबन्धो- शोभनबन्धो। अयम्- एषोऽग्निः। माता- जननी। अयम्। पिता- जनकः। अयम्। जीवातुः- जीवयिता। आगमत्। तव- ते। प्रसर्पणम्- प्रकर्षेण सर्पणम्। इदम्- एतत्। आ इहि- आगच्छ। निः इहि- बन्धनात् निर्गच्छ ॥७॥

यथा युगं वरत्रया नह्यन्ति धरुणाय कम्।
एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवेऽथो अरिष्टतातये॥ १०.०६०.०८

यथा वरत्रया। युगं। धरुणाय- धारणाय। नह्यन्ति- बध्नन्ति। एव- तथा। ते- तव। मनः। जीवातवे- जीवनाय। दाधार- दधार। न मृत्यवे- मरणाय न दधार। अथो- अनन्तरम्। अरिष्टतातये- अविनाशाय दधार ॥८॥

यथेयं पृथिवी मही दाधारेमान्वनस्पतीन्।
एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवेऽथो अरिष्टतातये॥ १०.०६०.०९

यथा। इयम्- एषा। मही- महती। पृथिवी- भूमिः। इमान्- एतान्। वनस्पतीन्- वृक्षान्। दाधार- दधार। एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवेथो अरिष्टतातये ॥९॥

यमादहं वैवस्वतात्सुबन्धोर्मन आभरम्। जीवातवे न मृत्यवेऽथो अरिष्टतातये॥ १०.०६०.१०

यस्मात्। वैवस्वतात्- यमान्नियमाधिदैवतात्। अहम्। सुबन्धोः- मम शोभनबन्धोः। मनः। आभरम्- आहरम्। जीवातवे न मृत्यवेथो अरिष्टतातये ॥१०॥

न्यङ्वातोऽव वाति न्यक्तपति सूर्यः। नीचीनमध्या दुहे न्यग्भवतु ते रपः॥ १०.०६०.११

Dr. Rangaji

WEBOLIM

वातः- वायुः। न्यक्- नीचीनम्। अव वाति। सूर्यः। न्यक्। तपति। अघ्न्या- गौः। नीचीनम्। दुहे- दोग्धि। ते- तव। रपः- पापम्। न्यक्- नीचीनम्। भवतु। अधः पतत्विति भावः॥११॥

अयं मे हस्तो भगवानयं मे भगवत्तरः। अयं मे विश्वभेषजोऽयं शिवाभिमर्शनः॥ १०.०६०.१२

अयम्- एषः। मे- मम। हस्तः- करः। भगवान्- सौभाग्यसम्पन्नः। अयम्- एषः। मे- मम हस्तः। भगवत्तरः- सौभाग्यतरः। अयम्- एषः। मे- मम हस्तः। विश्वभेषजः- सर्वेषां चिकित्सासाधनसर्वौषधिसम्पन्नः। अयम्- एष मे हस्तः। शिवाभिमर्शनः- मङ्गलस्पर्शः॥१२॥

Dr. Rangani

WEBOLIM